

10063

När personlig övertygelse kraschar med omsorgs utövandet av utsatta grupper inom socialt arbete

Bacheloroppgave i Sosialt arbeid

Mai 2020

10063

När personlig övertygelse kraschar med omsorgs utövandet av utsatta grupper inom socialt arbete

Bacheloroppgave i Sosialt arbeid
Mai 2020

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Sammandrag

År 1969 utbröt en serie med våldsamma demonstrationer i New York. Upprepande gånger hade det utförts polisrazzior mot baren Stonewall Inn, där många homosexuella och transsexuella uppehöll sig. Året efter revolten hölls New York Pride till minne av årsdagen efter upproret och som en påminnelse om de förtryck lhbt personer har blivit och fortsatt blir utsatt för dagligen. Pride paraden arrangeras varje år runt om i världen, och till trots för att det startade som ett minnesmärke för Stonewall Inn demonstrationen så är personer av alla klasser, kön, yrken och sexuell läggning med och markerar sin avsky över förtryck mot lhbt personer. Socialt arbete har i praktiken alltid till stor del handlat om att skapa social rättfärdighet och bidra till att reducera social olikhet. Fokus på det sociala arbetet har överensstämt med den samhällsutveckling som har förelegat men i tillägg har man försökt i bästa mån att avslöja marginalisering och förtryck i olika former. Jane Adams (1860–1935) och Mary Richmond (1861–1928) omtalas som förmödrarna inom socialt arbete, där deras primära mål var att bekämpa fattigdom, kämpa för kvinnors rättigheter samt mot olika former för undertryckning och orättfärdigheter (Ellingsen et al., 2015).

”Socialt arbete är ett praktikbaserat yrke och en akademisk disciplin som främjar social förändring och utveckling, social sammanhållning och egenmakt och frigörelse av människor. Principerna om social rättvisa, mänskliga rättigheter, kollektivt ansvar och respekt för olikheter är centrala för socialt arbete. Bygger på teorier om socialt arbete, samhällsvetenskap, humaniora och inhemsk kunskap, socialt arbete engagerar människor och strukturer för att hantera livets utmaningar och öka välbefinnandet. Ovanstående definition kan förstärkas på nationell och / eller regional nivå.” (ifsw.org).

Abstract

In 1969 a serie of violent demonstations broke out in New York. Repeatedly times, the police had raids against the bar Stonewall Inn, where many homosexuals and transexuals had there local stay. The year after the revolt took place, New York Pride organized a parade in the memory of the demonstations and as a reminder of all the discrimination lhbt persons was exposed to and still are on a daily basis. The pride parade is arranged every year, in many different countrys around the world. And even though it started as a memory mark for the Stonewall Inn demonstrations, people of all classes, gender, occupations and sexual orientations participating in the parade, to mark the disgust against the oppression of lhbt individuals. Social work has in practice always to a big part centered on to create social justice and to contribute to reduce the social diffenrens. The focus on the social work has been running parallel with the updated social infrastructure, and also to uncover the marginalization and oppression that comes in many forms. Jane Adams (1860–1935) and Mary Richmond (1861–1928) are referred to as pioneers of social work, where their primary goal was to fight poverty, fight for women’s rights amongst others injustices and oppressions (Ellingsen et al., 2015).

“Social work is a practice-based profession and an academic discipline that promotes social change and development, social cohesion, and the empowerment and liberation of people. Principles of social justice, human rights, collective responsibility and respect for diversities are central to social work. Underpinned by theories of social work, social sciences, humanities and indigenous knowledge, social work engages people and structures to address life challenges and enhance wellbeing. The above definition may be amplified at national and/or regional levels.” (ifsw.org)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.0 INLEDNING	s. 1
1.1 Begreppsavklarningar.....	s. 1
2.0 Metod.....	s. 2
2.1 Litteratursök.....	s. 2
2.3 Källkritik.....	s. 2
3.0 TEORI	
3.1 Kristna värderingar i socialt arbete.....	s. 3-4
3.2 Tidigare forskning om fördomar bland kristna social arbetare...s.	4-5
3.3 Konverterings terapi.....	s. 5-6
3.4 Själasorg.....	s. 6-7
3.5 Social identitets teori.....	s. 7-8
3.6 Social kontroll.....	s. 9-10
3.7 Kognitiv dissonans.....	s. 10-11
3.8 Könroller.....	s. 11-12
3.9 Heteronomativitet.....	s. 12-14
4.0 Intersektionalitet.....	s. 14-16
5.0 DISKUSSION	s. 16-17
6.0 LITTERATURLISTA	s. 18-21

1.0 Inledning

Bakgrund för valt tema handlar om de inre konflikter som kan uppstå hos socionomen, när utförandet av socialt arbete inte överensstämmer med personlig övertygelse. Jag önskar att synliggöra en del av de dolda fördomarna men dock att begränsa mig till spänningsfältet mellan religion och homosexualitet. Jag menar relevansen för socialt arbete är stort kring detta temat då inte bara kognitiv dissonans kan uppstå, men också att det tvingar igång en diskussion om vilka hållningar som kan vara direkt skadliga för klienter i möte med socionomer som innehar dem. Jag tar mig för olika perspektiv och teman som kan vara av relevans när man formar sig en uppfattning och som senare kan bidra till attityder och hållningar som kan vara problematisk i möte med homosexuella klienter. I tillägg vill jag redogöra för en del olika begrepp som är relevant för socialt arbete, och som kan hjälpa till att belysa komplexiteten kring dom mellanmännsliga relationerna socionomen kan utveckla ute i fältet. I diskussionsdelen vill jag utmana läroinstitution, vilka tilltag som kunde ha bidragit till en bredare förståelse ovanför de olika utsatta grupperna och även kanske hade bidragit till ett bredare användande av både intersektionalitet och kritisk reflektion hos socialarbetare. Min problemställning blir därmed, hur kan personlig övertygelse skapa ett problem ovanför ivaretagandet av utsatta grupper inom socialt arbete.

1.1 Begreppsavklarningar

Begreppen *LHBT personer* och *homosexuell* använder jag vid flera anledningar igenom bachelorn gång, då det ena begreppet egentligen ingår i det andra vill jag ändå klargöra och definiera dom båda.

LHBT definierar stora medicinska leksikon (Grasmo, H. 2020). Som en förkortning för lesbiska, homosexuella, bisexuella och transpersoner. Det är ett samlingsbegrepp för sexuella och köns minoriteter och det används av myndigheter, men även forskare och rättighetsorganisationer.

Homosexuell eller *homofil* är ett begrepp som används för att i första hand beskriva män som är attraherade, blir förälskade eller/och har sex med andra män (Benestad,P., Arntzen, J.G., Almås, E. 2020). Då kvinnor som är attraherade av andra kvinnor, blir omtalade som lesbiska kan benämningen homosexuell ofta begränsas att röra sig om män. Dock kan begreppet

användas för båda könen, och min begrepps avklarning i texten vill referera till både kvinnliga och manliga homosexuella.

2.0 Metod

Som metod för min bachelor har jag valt litteraturstudie. Hänsikten med litteraturstudie handlar om att studera den litteraturen som redan har blivit undersökt och skrivits om av artikelförfattarna (Støren, 2013 s. 16). I tillägg kommer jag att diskutera fortlöpande i texten, med ingå djupare i mina fynd och reflektioner i diskussionsdelen. En metod är ett redskap för att kunna besvara en problemställning (Dalland, 2018 s. 51). Jag önskar genom uppbyggnaden av min bachelor, belysa olika teman som kan ha relevans för min problemställning, snarare än att försöka besvara den. Genom litteraturstudie får jag samla in olika teoretiska perspektiv, för reflektering och bearbetning för att ge min bachelor djup och dimensioner. Litteraturstudien ger mig också möjligheten att systematisera kunskapen som blir hämtad in, vilket ger en bredare översikt över kunskapen som min framtida yrkesgrupp är upptagna av (Støren, 2013 s. 17).

2.1 Litteratursök

Genom min arbetsprocess har jag försökt att finna både relevanta böcker, men även artiklar och statistik som kan ge min bachelor trovärdighet och djup. Jag har använd sökmotorer som *Google Scholar*, *Oria*, och *Idunn*, men har mest hämtat material från *Oria* då de allra flesta av mina artiklar har varit fagfelleverdert. En del av mina sökord bestod av ”konverteringsterapi”, ”heteronormativitet”, ”homofobi”, samt ”religion och socialt arbete”. I tillägg till de olika sökmotorerna har jag använd mig av litteraturböcker, bland annat *Sosialt arbeid – en grunnbok och Psykologi og psykiske lidelser*. I tillägg till *Norges lover* men också VG:s dokumentära serie *Homoterapi*.

2.2 Källkritik

Källkritik innebär att både överväga och karakterisera litteraturen som är funnen och blivit använd. Hänsikten med det hela är att läsaren ska få möjligheten att ta del av de reflektioner som har gjorts genom processen, men också vilken relevans och giltighet litteraturen har när det kommer till att belysa problemställningen (Dalland, 2017, s. 158). Min bachelor består till stor del av artiklar som har genomgått en referansegranskning, även kallad

fagfellebedømming. Mange av artiklene er funnet gjennom søkemotoren Oria og flere av dem har en IMRaD- struktur, som blir anvendt som norm for oppbygningen av forskningsartikler (Dalland, 2017, s. 163). På grunn av rådende situasjon har jeg anvendt en del sekundære kilder, som til eksempel Miller et al., (2015) som skrev om Festingers kognitive dissonanstheori i *The Blackwell Encyclopedia of sociology*. Mange artikler ur mitt urval har tagits fra *Journal of social work education*, som har blitt funnet gjennom blant annet google scholar.

3.0 Teori

3.1 Kristne verdinger i sosialt arbeid

Sosialt arbeid handler om å ta til vara de sosiale, kulturelle og etiske verdinger som råder i det land man utfører sitt yrke. Jæmna ut sosial ulikhet og bekæmpe ulike former for fortrykk, færdomar og sosial utestængning. FO:s yrkesetiske grunnlags dokument som er fundamentet i sosialt arbeid står det, at hælso og sosial professionelt arbeid ska ta hælso til både vanlige mænsklike behov men også individuelle preferenser. Professions utøveren ska undgå og bekæmpe orimlig diskriminering av mænsklike på ulike grunnlag. Etnisitet, kultur, språk, kæn, kænso uttrykk, og sexuell orientering. Vidare står det i tillegg om diskriminering på grunnlag av sosial og økonomisk status, funksjonsnedsættning, religion og livssyn. Samt politisk syn, alder og andre væsentlige personforhællanden (Fellesorganisasjonen 1967, s. 5).

Alla lænder har sin egen oppsættning med etiske og sosialt accepterte regler, og då Norge er ett sekulært land, følger vi inte de religiøse livregler som mange andre lænder har implementert i lovsystemet. Både de norske og de internasjonelle yrkesetiske prinsippene i sosialt arbeid, har over tid inkludert at man inte ska diskriminere på bakgrunn av religion. FN:s mænsklike rettighetsforklaring poængerer at sosialt arbeid alltid ska utføres i en kontekst som er sammansatt av fem komponenter. Dessa ska omfatte geografisk, politisk, socioøkonomisk, livssyn og kulturell (Center for Human Rights, 1994).

Spænningsfæltet mellom sosialt arbeid og religion har alltid varit inflammet i beste fall og til tross for at de två deler mange verdinger har man gjort en klar skillnad mellom dem. I 1968 skrev rådet for sosialarbeiderutbildningen at man inte skulle fræmje egen

överbevisning eller egen livssyn som inte är förenligt med den professionella socialarbetarens yrkesetik (Vetvik 1978:10). Human-Etisk Forbund (HEF) har definierat begreppen religion och livssyn. Där dom beskriver religion som organiserad och strukturerad tro och praktik, som delas av en gemenskap.

Dogmer och ritualer är observerbara för ett utanförstående, men erfarenheter med dem och gemenskapen är förbehållet dem som är innanför.

Livssyn definieras som ett sökande efter mening och ett moraliskt tillfredställande förhållande till en själv, andra människor och universum. Men även den fundamentala existensen, oavsett hur den enkle personen förstår den. Många av dom värderingar och hållningar inom religion, och kanske i synnerhet kristendom, delas med det yrkesetiska grundlags dokumentet inom socialt arbete. Till trots för det, finns det en del studier och empiri som har visat till fördomar för lhbt personer hos kristna social arbetare.

3.2 Tidigare forskning om fördomar bland kristna socialarbetare

Homosexualitet har historiskt sätt blivit entydigt fördömt av dom flesta stora religioner världen över. Norge var det första landet i världen som ändrade sin strafflov i 1981, så att homosexuella som enkelt personer och grupper fick ett speciellt straffrättsligt värn mot kränkande omtalande och diskriminering. Det skulle dock dröja ytterligare 30år till förens partnerskapslagen blev ersatt i 2009 av en könsneutral äktenskapslag (Pirelli, Benestad, Artzen & Almås, 2018).

I en artikel från 2010 gjorde man en kvalitativ och empirisk studie på the School of health, universitetet i New England, Australien. Studien tog för sig hur rådgivare ställer sig i vägskalet mellan en hälsosam livsstils modell i syn på homosexualitet kontra långvariga religiöst baserade attityder och begränsningar. I artikeln beskrivs det om komplexa spänningsfältet mellan de negativa hållningar som i flera årtionden har dominerat och att dessa hållningar inte kan ändras över natten (Australian Counseling Association, 2002).

Ramverket inom socialt arbete och psykologi har avancerats kraftigt med framväxande teorier om den mänskliga sexuella identiteten och hälsoarbetare står vid korsningen av gamla trosuppfattningar och värderingar. Vidare står det att vägskalet för rådgivaren fungerar som en plattform för att förstå den sociopolitiska betydningen, då

rådgivarens övertygelse och värderingar om homosexuella färgar de råd som ges ut. Om hållningarna är av negativ art, kan kvalitet av omsorgen för klienter bli komprometterad (Australien Counseling Associations, 2002).

Bowers et al. (2005) skriver i artikeln om viktigheten till att rådgivare studenterna har positiva rollmodeller. Men också blir utmanade på frågor som tar upp deras annars omedvetna fördomar mot de olika arenor dom kan bli ställd framför, speciellt läggs det vikt på mänsklig sexualitet och könsproblem.

Rosik, Griffith och Cruz (2007) bekräftade tidigare fynd i litteratur om personer som starkt identifierar sig som religiös, har en större sannolikhet att fördöma lhbt personer och dom visar en lägre grad av tolerans. En annan artikel av Chonody et al. (2012) utforskar dom attityder hos kristna socialarbetare studenter mot lhbt personer, vad religionen och menigheten lär ut och fördomarna som kan uppstå i arbetet.

The National Association of Social Workers (NASW, 2020) har uppmuntrat social arbetare att stå upp mot trakassering och mobbning, upplysa kollegor, studenter och institutioner. Men även om de negativa konsekvenserna av ett trakasserande beteende på den enskilda och miljön. Genom att förespråka av praktiserande principer som säkrar att studenter av alla åldrar kan leva och lära i miljöer, fri från diskrimineringar och partiskhet. Mandatet förstärker betydningen av att adressera sexuella fördomar, som en del av läroplanen till social arbete. Vidare understryker The Council on Social Work Education (CSWE, 2008) om förståelse ovanför fältet hur klientpopulationen världen över uppfattar samma könsexualitet då social arbetarens yrke sträcker sig jorden runt. Många kristna samfund både föreslår och uppmuntrar homosexuella medlemmar inom menigheten att ty till konverterings terapi eller välja att leva ett liv i celibat, framför att leva ut sin sexualitet.

3.3 Konverterings terapi

Syftet med konverterings terapi är att ändra en speciell sexuell läggning eller beteende från homo till hetero via samtal, så att de mer traditionella heteronormerna blir mera framträdande. Terapin indikerar att personer med en homosexuell läggning är i ett stort behov av att repareras eller lagas (Tozer & McClanahan, 1999).

Då det har forskats lite om sammanhanget mellan kristna social arbetare och negativa attityder mot lhbt personer är litteraturen begränsad men inte obefintlig. Det finns flera studier som visar till att religion kan vara en inflytelserik faktor i hållningar mot lesbiska

och homosexuella (Finlay & Walther, 2003; Schulte & Battle, 2004; Whitley, 2009). Trots att religionsfrihet råder ganska generellt och de etiska hållningar som är bunda upp mot socialt arbete, understryker tydligt att man ska ta avstånd från alla former av diskriminering kan dessa grupper av och till sättas upp mot varandra.

I en artikel av Hogde (2005) skriver han om bristen på acceptansen hos troende socialarbetare, då deras övertygelse i synnerhet om lika könade relationer inte överensstämmer med de yrkesetiska rättningslinjerna. Vidare menar han att de flesta kristna socialarbetare inte skulle fördöma lesbiska och homosexuella på ett personligt plan, och i synnerhet inte om de valde att leva i celibat. Ett ofta använt mantra för kristna är att man älskar syndaren och hatar synden, något som vidare inbjuder bland annat till konverterings terapi.

The American Psychology Association (2009) kom med ett uttal angående konverterings terapi, där man menade att det var otillräckligt med bevis för att motivera uppfattningen om att kunna ändra någons sexuella läggning. De menade vidare att psykiatriska yrken borde undvika att ge utlåtanden till klienter om att de kan förändra deras sexuella orientering genom terapi eller andra former av behandling.

Per dags datum är Norge ett av dom länderna i världen som fortfarande tillåter konverterings terapi, till trots för att diskussionen var uppe i stortinget i december i fjol så har man fortfarande inte antagit ett beslut om ett förbud.

3.4 Själasorg

Sjelva ordet själasorg kommer från tyska: *seelsorge*, en samtalsform bland religiösa menigheter och som enkelt kan översättas som omsorg för själen. Vidare beskrivs själasorg som ett öppet rum där man riktar in sig på att kunna lätta på känslomässig smärta och psykologisk belastning genom att låta personen dela sina tankar och känslor i en dialog som blir bemött med ömsesidig respekt (Malt, 2019).

Det finns samtalscentrum runtomkring i Norge som erbjuder själasorg, tillknyta till olika menigheter. Trondheim samtalscenter beskriver på sin hemsida om olika betalningstjänster i form av dialogmöten. Verksamheten till centret bygger på kristen människosyn men dom välkomnar alla oavsett ståndpunkt och hållning (trondheimsamtalscenter, 2020). Där Trondheims samtalscenter profilerar sig med att

välkomna alla, oavsett ståndpunkt till samtal så finns det organisationer i Norge som använder sig av en mer extrem tillnärmning till för att locka vissa utsatta grupper.

Til helhet är ett tvärkyrklig kontakts forum för sexualitet och tro, som håller till i Oslo. På deras hemsida reklamerar dom med att vara ett nätverk, startat av människor som önskar att leva efter bibelns syn på sexualitet, samliv och äktenskap. Dom menar vidare att sexuellt samliv hör till en man och en kvinna och att alternativet till äktenskap är celibat. Under fliken, förmål skriver dom bland annat att dom inte tror på att sexualitet är något medfött, utan något som utvecklar sig i samspel med personer i uppväxtåren. Vidare under fliken resurser kan du finna material som dom menar är själasörjande, och som riktar sig mot personer med en oönskad sexuell orientering eller känslor som önskar hjälp i processen med att finna en alternativ väg i detta (tilhelhet, 2020).

Den 2 november 2019 gjorde journalisten och TV profilen Morten Hegseth en dokumentär serie i sju delar om homoterapi. I avsnitt fyra pratar han med den omtalade prästen och ledaren för til helhet, Jens Fredrik Brenne. I samma avsnitt (VG, 2019, 01:13) listas det upp olika religiösa verksamheter som finansierar til helhet och där Normisjon är en av dem. Brenne berättar själv i dokumentären om att pga. det har Til helhet indirekt 200 000 medlemmar. Hur många som per dags datum är bundna till organisationen är oklart, då listan är borttagen från deras hemsida, och flera organisationer har i kölvattnet av att dokumentären blev släppt valt att avsluta sitt medlemskap.

Trondheims samtalesenter ägs och drivs av Salems menighet, som i sin tur ägs av Normisjon (trondheimsamtalcenter, 2020), detta gör att Salems menighet indirekt blir bundna till Til Helhet. Oavsett om flera av de olika bönehusorganisationerna väljer att ta avstånd från den konservativa formen för konverterings terapi, så önskar jag ändå att konkretisera hur bred tillknytning Normisjon har många av dom vanliga menigheterna i Norge.

3.5 Social identitets teori

Genom definitionen av vad en hållning är och hur den skapas önskar jag att tillföra mera tyngd i min bachelor, och även varför en hållning kan vara problematiskt att ändra på. Hutchinson (2010) skrev att människan är en social produkt, och där man inte bara föds in i en kultur utan även bidrar till skapandet av kulturen. Och genom

internaliseringsprocessen tar man upp normer i samhället som man gör om till sina egna (Hutchinson, 2010, s. 16).

Meningar, hållningar och värderingar är något man växer upp med och lär sig eftersom man blir exponerat för världen. Värderingar fungerar som referenspunkter för dom bedömningar, tankar och handlingar man kan innehava. Där meningar och attityder är något som kan ändras över tid eller i möte med andra, är hållningar något som ligger mera latent hos personer. Hållningar är något som vi har mer oss över en längre tid och som inte förändras enkelt eller fort (Håkonsen, 2014, s.185).

Den tysk danska psykologen Erik Erikson (1902–1994) var känd för sin teori om personlighetsutveckling, idag mera känd som Eriksons psykosociala stadium. Teorin bestod av åtta olika psykosociala faser, där varje fas innebär att omgivningarna ställer nya krav som personen måste tillpassa sig. I tillägg medför de olika faserna utmaningar som kan lösas på ett gunstigt eller ogunstigt sätt. De olika faserna kommer i räckeföljd och har därför många likhets drag med den biologiska utvecklingen (Håkonsen, 2014, s. 55). Identitet versus förvirring är ett stadium som ofta uppstår i en ålder av mellan 14år och 20år och är speciellt viktigt för utvecklingen av individets egoidentitet.

Erikson menade att ett fördelaktigt resultat skulle vara en upplevelse av mening och förutsägbarhet i livet, där individen upplever en känsla av att ha kontroll över sitt eget liv. Dom kriserna som kan uppstå i denna fasen är speciellt bundna till förvirring över egen person och däribland vem man är och vad man ska bli.

Unga människor vill ofta ansluta sig till vännergrupper, eller andra grupper som kan erbjuda en identitet inom en bestämd kultur eller ideologi för att kompensera för en osäker egoidentitet (Håkonsen, 2014, s. 55). Om man ska följa Erikson teori så kan identitet begreppet förstås på två olika sätt, där det ena är bundet upp till personlig identitet och det andra som social identitet. Den sociala identiteten som utvecklar sig i ungdomsåren markerar en tydlig övergång från en familjetillhörighet till en tillhörighet till andra grupper.

Här kan man tänka sig att personer ansluter sig till bland annat olika religiösa grupper, då dels sociala relationer ställer sig så starkt i den åldern men man önskar också att utmana de grundhållningar man skapade i barndomsåren.

I en artikel från 2000 av Stets och Burke, beskriver dom likheterna mellan social identitets teori och identitets teori och hur dom två teorierna kan integreras i varandra och fungera på både ett mikro och ett makro plan. I dom båda teorierna ingår det en process som

man har valt att kalla för själv kategorisering, och genom den processen växer en identitet fram.

Den sociala gruppen man har valt att ansluta sig till och som man kategoriserar sig med kan kallas för en in grupp, och de andra grupperna man inte kategoriserar sig med kallas för ut grupper. För att förenkla det hela kan man tänka sig att en person tillhör en grupp som är emot abort, och därför vill denna persons in grupp tillhöra flera personer som innehar samma hållning. Ut gruppen vill då naturligt bli personer eller grupper som inte delar samma hållning.

Detta sker också för alla hållningar, värderingar och övertygelser som en utgår ifrån, och som kommer av kategorisering av in grupper. Då speciellt självförtroendet blir förstärkt när man blir granskad av sin in grupp så förknippar man det oftast med något positivt, vilket då gör att man i sin tur dömer ut grupper negativt (Stets & Burke, 2000).

Genom att se på social identitets teori kan man förstå komplexiteten mer ingående som kan uppstå hos kristna social arbetare, och framför allt i möte med personer som tillhör andra in grupper än vad man själv kategoriserar sig med. En konsekvens som kan uppstå genom kategoriseringen av in grupper är etnocentrism som er en motsats till kulturrelativism (Turner, Hogg, Oakes, Reicher & Wetherell. 1987).

Etnocentrism innebär att man bedömer andras handlingar utifrån sina egna tolkningsramar, och därmed reserverar man sig till rätten att avgöra om persons handlingssätt är bra eller dåligt, rätt eller fel (Brodtkorb et al., 2001, s. 273). Genom användandet av etnocentrism kan man tolka det som ett sätt att se på sociala avvik, men utifrån sitt eller sin egen in grupps perspektiv, en slags social stigmatisering.

3.6 Social kontroll

Man kan tänka sig att dessa in grupper inom social identitets teori inte bara hjälper en person att känna tillhörighet och genom interaktion med likasinnade utveckla en identitet. Men i tillägg kan det, att tillhöra en grupp också hjälpa ens uppfattning vad som är socialt accepterat och även se på vem eller vilka som har makten på den sociala kontrollen i ett samhälle.

Michel Foucault (1973,1975/1999) skrev om social kontroll i det moderna samhället, men där han tog utgångspunkt i straff och galenskapens historia har det med tiden spridit sig till hälsosektorn så som socialtjänsten, psykiatri och förbättringsanstalter.

(Brodtkorb et al., 2001, s. 133) Foucault hade en genomgående tanke om att det var dom grupperna som blev stämplade som fattiga, galna eller förbrytare som man behövde en social kontroll över, då dessa grupperna stod för det sociala avviket. Dessa grupperna har med tiden ändrat karaktär, och den sociala kontrollen som utförs är inte längre lika öppenlyst utan har blivit mera subtil och gömd.

Foucault menar att den gömda sociala kontrollen också går på att man idag ska försöka att inte bara ändra folks yttre beteende utan också ändra sättet dom tänker, känner och uppfattar världen. Vidare menar han att den fysiska kontrollen i större grad, ersätts av en moralisk kontroll. Ett av kännetecknen vid det moderna samhället idag är bland annat en rationalisering eller på ett resonabelt sätt, överföra vetenskaplig kunskap och standardiseringar till det vardagliga livet. Genom dessa standardiseringar, skriver Foucault att man överför en slags standardisering av människor, och det leder i sin tur till att man inte klarar av att tolerera livsstilsformer och idéer som gör för stora avvik från det som anses vara det normala. (Brodtkorb et al., 2001, s. 134).

3.7 Kognitiv dissonans

Kognitiv dissonansteorin kom i 1957, och var utarbetad av den amerikanska psykologen Leon Festinger. Teorin gick ut på att individer söker efter att dämpa en viss form för obehag, eller en kognitiv dissonans, när tankar, hållningar, övertygelser eller beteenden inte överensstämmer (Svartdal, 2018). Kognitiv dissonansteorin var en av flera teorier som var baserad på den kognitiva balansteorin. Enkelt förklarat är balansteorin en motivationsteori som beskriver attitydförändringar.

Mannen bak framförandet av teorin hette Fritz Heider, och var en österrisk-amerikansk psykolog. Heiders teori om balans menade att motivet bakom att eftersträva psykologisk balans, var just kognitiv stabilitet. Och stabilitetsmotivet i sin tur ligger bakom driften att bevara vissa normer och värderingar över tid (Heider, 1958). Det som var unikt med Festingers tillnärmning var att han föreslog att kognitiv dissonans var ett aversiv mentalt tillstånd som motiverar individen att reducera den uppstådda dissonansen (Miller, Clark & Jehle, 2015).

Som nämnt tidigare i texten så kan en form för kognitiv dissonans uppstå hos en kristen socionom, i möte med en homosexuell klient. Oavsett som socionomen agerar på ett

respektfullt sätt, och inte gör någon skillnad på den heterosexuella och den homosexuella klienten, kan det fortfarande uppstå en kognitiv dissonans. När socionomen vidhåller vissa föreställningar, så som att äktenskap bara är för heterosexuella par eller att homosexuella borde leva i celibat finns det en viss risk för att samtalet blir färgat av dessa föreställningarna.

Den kognitiva dissonansen kan även uppstå hos, till exempel kristna homosexuella i möte med socionomen. Dessel & Bolen (2014) beskriver att den kognitiva dissonansen som uppstår hos den kristna homosexuella inte nödvändigtvis går ut på den konservativa kristna synen på homosexualitet, utan dissonansen är ett resultat av marginaliseringen och utstötningen av familj och menighet.

I ett möte mellan den konservativt kristna socialarbetaren och den homosexuella kristna klienten, finns möjligheten till att hjälpen som ska utföras blir starkt präglad av fördomar och social stigmatisering. Dissonansen hos den kristna socialarbetaren kan även tänkas att uppstå när andra könsroller utmanar dom traditionella rollerna, och balansen mellan det feminina och maskulina sätts ur spel. Könsroller blir definierade utifrån religion, miljö och kultur, där en standard blir satt och omtalad som normal eller naturlig, och där alla andra former blir omtalade som onormal eller avvikande.

3.8 Könsroller

Biologisk kön har vi haft och fortfarande fram till idag bara två olika, det manliga könet och det kvinnliga. Socialt konstruerat kön eller genus däremot är ett begrepp som används för att skilja ut vad som formar män och kvinnors sociala beteende. Genus visar till vad som är ett naturligt beteende och är bestämt av kulturen och hållningarna som är bundna upp mot det biologiska könet (Brodtkorb, 2001, s. 41).

Förväntningarna till individet finns i dess omgivning, där familj, vänner och skola spelar en stor inverkan. Könsrollidentitet är ett begrepp som beskriver hur vi uppfattar oss själva i förhållande till feminina eller maskulina drag, och det är ett väsentligt steg i identitetsutvecklingen (Håkonsen, 2015, s. 96).

Förväntningarna till dom traditionella könsrollerna, så som att kvinnan står för primäromsorgen över barnen och mannen står för huvudförsörjningen har med tiden jämnats ut och inte bara kvinnans rättigheter till arbetslivet har förstärkts, utan även mannens rättigheter till att vara hemma med barnen. Könsrollerna blir presenterade tidigt hos barn, som redan vid 2 års ålder kan använda ord som är könsbestämda, så som mamma och pappa men

även pojke och flicka. När barn i förskoleålder får höra vilka egenskaper och uppgifter kvinnor och män har på ett onyanserat sätt, så bidrar det till en stereotypisk uppfattning när det gäller könsidentiteter (Håkonsen, 2015, s. 95).

Som nämnt tidigare så är det olika faktorer som sätter standarden på vad som är naturligt och normalt, när det kommer till könsroller.

Idag finns många olika benämningar på vad en familj är och till trots för att par eller familjer som lever i en homosexuell relation nästan har likvärdiga rättigheter som heterosexuella par, samt att det tillhör den normala vardagen så lär man fortfarande ut en slags heteronormativitet i norska skolor. När en heteronormativitet lärs ut, kan det tänkas att detta blir sett på hos eleverna som standard, och allt annat egentligen är avvikande. En uppfattning om ett underläge eller utstötning, av en minoritetsgrupp som hela sitt liv måste jaga efter en bekräftelse av majoriteten, det vill säga dom heterosexuella.

3.9 Heteronormativitet

I stora medicinska leksikon (sml) definierar man begreppet heteronormativitet som ett uttryck för att heterosexualiteten betraktas som en norm för sexualiteten.

Fortplantning som ändamål blir idealet för sexuella handlingar, där det består av en kvinna och en man. Även parförhållandet mellan mannen och kvinnan blir satt att vara normen för alla samlivsformer (Almås & Jessen, 2020).

I opplæringsloven står det att skolan och lärarbedriften ska möta elever och lärlingar med tillit, respekt och krav och ge dem utmaningar som främjar utbildning och kunskapslust och att alla former för diskriminering ska motarbetas (opplæringslova, 1998, §1-1).

Dom allra flesta skolor i Norge har en nolltolerans för mobbning och diskriminering, och där dom jobbar aktivt med att förebygga mot fördomar och utanförskap från tidig ålder i skolklassen. Men vad lär man egentligen ut i dom norska klassrummen när det kommer till tolerans ovanför homosexuella och i vilken grad kan det vara med att påverka den synen och hållningen man har i möte med en homosexuell person.

I en artikel av Røthing och Svendsen (2010) har man analyserat inte bara dom norska studieböckerna utan även vad som lärs ut i klassrummet. Klassmiljön uppmuntrar ett sympatiskt möte med lhbt personer och de flesta elever uttrycker en positiv hållning till

gruppen. Till trots för det så ställer elever sig motvillig till att fantisera eller tänka sig vara homosexuell eller ha någon annan sexuell orientering än heterosexuell. Rädslan att inte bli accepterad av familj och vänner och i värsta fall uppleva diskriminering verkar vara ett av dom större dilemman bundet upp mot homosexualitet (Hellesund, 2006, 2009). Det är inte bara rädslan om ett sämre bemötande med omvärlden som skrämmer eleverna, utan dom uttryckte sig även om att självmord skulle var rimlig orsak till att möta en framtid som homosexuell (Hellesund, 2009).

Norlandsforskning kom i 2019 ut med en rapport om livsloppet till lhbt personen i Norge, där man bland annat hade gjort en kvalitativ studie över självmordsförsök bland lhbt personer. Den visade att få rapporterade om våld eller hot, men undersökningen visade samtidigt att lhbt personer var mera utsatta för psykiska lidelser, självmords tankad och självmordsförsök (Eggebo, Stubberud & Anderssen, 2019).

Kan dom destruktiva hållningarna hos skolungdomar om homosexualitet, vara en korrelation med den dåliga psykiska hälsan hos lhbt personer senare i livet. Røthing och Svendsen (2010) menar att heterosexualitet blir framställt i norska skolor på ett sätt som underminerar den påstådda likvärdigheten av homosexuella och heterosexuella par.

Homosexualitet blir dessutom presenterat som ett alternativ, något udda som studenterna ska behandla med tolerans, respekt men även medkänsla. En sådan utläring kan i sin tur producera en imaginär bild om att homosexualitet involverar bland annat en migration bort från ett förutsägbart liv, och in i ett liv i det okända (Røthing & Svendsen, 2010).

Då den norska läroplanen är tydlig med sitt avstånd från diskriminering så kan man fortfarande sätta ett frågetecken på vad som förmedlas genom det man inte finner i textböcker, och det som inte uttrycks i ord. I en bok från 1998 av Epstein och Johnson (1998) skriver dom om flera studier som har blivit utförda om sexualitet, både på ett internationellt plan men även på ett nordiskt plan. Studierna hade visat att heterosexualitet utgör en mer naturlig ram kring utlärandet i ett skolklassrum, som även återspeglas i diskussionerna efteråt (Epstein & Johnson, 1998). Heterosexualitet blir fortfarande framställt på sätt som framhäver det som naturligt och normalt, som då kan hjälpa till att skapa en slags diskret polarisering. En polarisering eller ett stort avstånd mellan dom heterosexuella vi och dom homosexuella dem.

Homosexualitet, till trots för att vi nu är inne i 2020 är fortfarande en infekterad och väl debatterat ämne, där man förväntas att ta ställning antingen för eller emot då man sällan kan ställa sig neutralt till frågan. Røthing och Svendsen (2010) Studierna visade i tillägg att heteronormativitet blev reflekterad i vad som var skrivet i olika läroböcker och lärt

ut i klassrummen, men också vad som blev utelämnat i text och tal. Detta kunde leda till att skolor blev beskrivna som hetero fabriker, där man manufakturade och främjade heterosexualitet (Rossi, 2003).

En del av problematiken kring hur fördomar kan växa fram, eller att man selektivt främjar det ena, genom att processer hur man lägger fram saker och ting. Även om det norska skolverket är tydlig på vart dom står när det kommer till särbehandling, fördomar och yttrandefrihet så kan ändå homosexualitet bli framställt på ett sätt som är förbundet med ensamhet, svårigheter och problematiskt för både familjen till den homosexuella likväl som den homosexuella.

Nyare skolböcker i religion, biologi och samhällskunskap betonar att det inte är lätt att vara en homosexuell ungdom. Det kan leda till man illustrerar ett dubbelt budskap, där den förmodade heterosexuella läsaren blir uppmuntrad att vara tolerant över den homosexuella. På samma tid så kan det skapa en önskan om att inte vara en person med en annan läggning, då dessa grupper måste jaga efter acceptans hos den privilegierade majoriteten hela livet (Røthing & Svedsen, 2010).

4.0 Intersektionalitet

Då religionsfrihet står starkt i den norska loven kan det tänkas att för att man ska pröva att undvika kränkande, så ifrågasätter man kanske inte i lika stor grad varken hållningar, attityder eller idéer vid den specifika religionen. Kultursensitivitet är ett begrepp som innebär att man försöker förstå människor utifrån deras egna premisser, utan att använda sin egen uppfattning som en mätstock (Bufdir, 2018).

Kultursensitivitet är ett viktigt och högst nödvändigt verktyg för socialarbetaren att ha i sin verktygslåda i möte med klienter från andra kulturer. Emellanåt kan det verka som att vissa hållningar eller ståndpunkter inte blir bemött med motstånd, utan snarare enbart blir förklarade, eller till och med ursäktad med den underliggande kulturen. I artikeln från 2010 av Røthing och Svedsen (2010) gjorde dom studier genom observation i norska klassrum, på homotolerans och heterosexualitet som norska värderingar. I en av observationerna uttryckte sig flera manliga studenter som ingen var etnisk norsk, negativt om homosexualitet. Flera medstudenter stannade kvar efter lektionen, för att uttrycka oro över pojkarnas hållningar till läraren.

Oron blev bemött med förståelse men samtidigt replikerade läraren att medstudenterna var tvungen att ta pojkarnas kultur och religion i betraktning. Empati spelar en viktig roll i utförandet av socialt arbete, där hur vi agerar i relation tillvarandra är utgångspunkten för mänsklig samhandling (Ellingsen et al., 2015 s. 186). Att kunna ta den andra personens perspektiv, eller att kunna föreställa sig hur denna tycker och tänker kan vara ett nog så krävande och komplex uppgift. Det kan utmana ens egen förståelse om det aktuella temat och därför kan ett verktyg som kritiskreflektion vara nyttigt att använda.

Kritisk reflektion är både en teoretisk tillnärmning och en metod som kan bidra till en ny insikt och en bättre förståelse över eget praktiserande. Genom att använda kritisk reflektion kan det hjälpa till i processen att identifiera sammanhanget mellan relevanta kunskapskällor, samt att integrera teori med egna normer och värderingar. Det är ett hjälpmedel som ska tillföra kunskapsutveckling och ändring, men som sker i dom skeden av processen där bland annat olikheter och undertryckning har varit aktuellt (Ellingsen et al., 2015 s. 187). Kritisk reflektion ska även hjälpa till att avslöja olika maktförhållanden i samhället genom att ifrågasätta verkligheten, så som vi uppfattar den.

Intersektionalitet kan vara ett verktyg för utförandet av kritisk reflektion. Genom att ha en intersektionell tillnärmning, fokuserar man på samspelet och komplexiteten mellan både kön, sexualitet, klasser och etnicitet (Mattsson, 2014). På senare år inom socialt arbete har intersektionalitet används som ett analytiskt verktyg, för att få insikt och förståelse över både komplexa identiteter men också hur den sociala strukturen påverkar människors levnadsförhållanden (Eliassi et al., 2010).

Genom socialt arbete studiet blir vi känd med begreppet intersektionalitet, det introduceras som ett verktyg att använda sig av för att belysa en bredare kontext, inte bara av den kommande klientelen utan även över människor i sin helhet. Studenterna uppmanas att höra, respektera och ha förståelse för varandras olikheter och bakgrunder, och till en viss del genom bland annat rollspel får vi möjligheten att lära oss praktisera intersektionalitet i ljuset av övningarna genom att finna likheter med varandra. I en artikel från 2016 av Joslin, Dessel & Woodford (2016) gjorde man en studie bland socialarbetarstudenters erfarenheter i en intergrupp dialog med både kristna och/eller personer som identifierade sig i en sexuell minoritetsgrupp.

Syftet med grupp dialogen var på bakgrund av att spänningsfältet mellan lhbt personer och heterosexuella konservativa kristna samhällen genom tid hade blivit dokumenterat och man önskade att reducera den spänningen genom ett pedagogiskt verktyg

som intergrupp dialog (Joslin et al., 2016). Studien föreslog att intergrupp dialog kunde förbättra och bringa både mer förståelse och knyta relationer. Vidare kunde studien främja samarbete mellan social handling och medvetenhet inför olikhet. Studenterna visade sin uppskattning för mångfald och dialogen reducerade i tillägg fördomar åt båda hållen, som religion och lhbt personer (Dessel et al., 2014).

5.0 Diskussion

Vad får vi lära oss vid utbildningsinstitutet och ingås det för många kompromisser vid den makten och myndighet som socialarbetaren blir tilldelad.

Utbildningsinstitutet lär ut skillnader mellan att uppträda professionellt, personligt och privat. Skaun (2013) tar upp problematiken kring de olika beteenden, och där hon belyser viktigheten av att bli medveten på egna tankar, värderingar, hållningar och reaktionsmönster (Skaun, 2013, s. 71). Den blivande socialarbetaren blir tvungen att ha ett uppgör med sig själv, och det blir yrkesetiskt orätt att ställa sig neutral inför olika teman, där social orättvisa lyser tydligt igenom. Shulman (2003) menar att vi alla bär med oss vår egen personliga stil och uppträdande, och istället för att undertrycka, förneka eller neutralisera det så behöver vi lära oss hur vi använder det på bästa sätt i arbetet, och inte minst uppträda professionellt i möte med klienten (Shulman, 2003, s. 57). Socionomen sitter på en definitionsakt som inte bara blir utmanande för vissa grupper men direkt farligt om den utövas i fel sammanhang.

Religion och kultur blir sedd på från olika perspektiv och det förväntas en förståelse och medmänsklighet. Till trots för detta så sitter jag igen med många olika frågetecken fortfarande, så som hur vi ordlägger oss när det kommer till lhbt personer, och varför många religioner fortfarande inte godtar dessa grupper. En del av förklaringen kan finnas i social identitets teori, där det Stets och Burke (2000) förklarar att hållningar som erhålls inom ens in grupp kan vara svåra att ändra på eller gå emot. In grupper kan betyda en viktig roll för individens välbefinnande och självkänsla.

Fertingers teori om kognitiv dissonans spelar i tillägg en stor roll in i varför man tar vissa val, oavsett bakgrund vad man anser är rätt och riktigt. Min bachelor var i utgångspunkt begränsad att handla om spänningsfältet mellan religion och homosexuella personer, men då jag menar att religion inte ensam bär ansvaret för en del dåliga hållningar, önskade jag att se på flera komponenter som kan bidra till stigmatiserandet av lhbt personer.

Som nämnt tidigare i min text har det historiskt sätt varit ett infekterat förhållande mellan religion och homosexualitet, och till stor del kan lhbt personer fortfarande uppleva obehag och tillbakahållenheter kring sin sexualitet bland öppet kristna personer. Samhället har kommit långt i frågor om acceptans och likaställning hos lhbt personer, men vi har fortfarande en lång väg kvar att gå.

En start kan därför innebära att vi tillämpar interna grupp dialoger som obligatorisk undervisning vid socialt arbete. Vi behöver prata mer, utmana och ifrågasätta dom gamla värderingarna som kan vara fäst i både kultur, religion och andra sociala grupper och inte bara acceptera dem.

Genom dessa grupp dialoger kan man bygga broar, mellan teman som har varit starkt polariserade men även utmana stereotyper och få en djupare förståelse av analytiska verktyg som intersektionalitet. I artikeln från 2016 (Joslin et al., 2016) kom dom fram till konklusionen att genom dessa dialoger, så hjälpte det studenterna från båda sidorna att förstå varandra bättre och dom båda upplevde en större acceptans ovanför varandra. Som nämnt ovan i texten är Norge ett av dom länderna som per dags datum fortfarande tillåter konverteringsterapi, till trots för att det har påvisat sig vara både skadligt och lite effektivt. Och då globaliseringen stadigt utmanar våra traditioner, kulturer och tankesätt så bör finna nya vägar att gå, för att kunna stå enade mot förtryck i alla former, med socionomer i främsta ledet.

Dessel et al., (2011) argumenterar för att socialarbetarstudenterna blir uppmuntrade till att tänka kritisk, och diskussioner om etik och värderingar bör hållas öppet i klassrummen. Här är det också på sin plats att överväga om vi bör ha restriktioner på yttrandes friheten, vart det skulle tillämpas och eventuellt vad konsekvenserna av det skulle bli. Oavsett etnisk, religiös och/eller kulturell bakgrund, önskar jag att utmana undervisningsplattformen och här i synnerhet socialt arbete. Genom att adressera dom spänningsfälten som kan uppstå mellan studenterna, tror jag på att intergrupp dialoger kan minska dom eventuella personliga övertygelserna som kan krascha med omsorgs utövandet av sårbara grupper inom socialt arbete. Det bör kanske vara ett krav om personlig intervju, där studenten själv får möjligheten att klargöra sina hållningar inför komplexa teman, och på så sätt eliminerar vi riskerna för att makten hamnar i fel händer. Socialt arbete är byggt av pionjärer, som har vågat att stå emot förtryck och kämpat för alla minoritetsgrupper. Dom har ifrågasatt normalitetsprincipen och utmanat individer att vidga sina tankesätt och hållningar. När gick vi

från att marschera i gatorna, ropades om våran enighet mot maktmissbruk och social orättvisa, till att sluta ifrågasätta vem vi tilldelar den samma makt.

Litteraturlista

- Almås, Elsa & Jessen, Reidar Schei. (2020, 9. mars). *heteronormativitet*. I Store medisinske leksikon. Hämtat den 18. April, 2020 från: <https://sml.snl.no/heteronormativitet>
- Bowers, R., Minichiello, V. & Plummer, D. (2010). Religious attitudes, homophobia, and professional counseling. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 4:70-91
- Benestad, Esben Esther Pirelli; Arntzen, Jon Gunnar; Almås, Elsa: *homofili* i *Store medisinske leksikon* på snl.no. Hämtat den 2 maj, 2020 från: <https://sml.snl.no/homofili>
- Brodtkorb, E., Norvoll, R. & Rugkåsa, M. (2001). *Mellom mennesker og samfunn*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Centre for human rights (1994). Professional training series No.1. Human rights and social work. Geneva:United Nations.
- Chonody, J., Woodford, M., Smith, S., Silverschanz. (2012). Christian social work students' attitudes towards lesbians and gay men: Religious teaching, religiosity, and contact. *Journal of religion & spirituality in social work: Social Thought*, 32:211-226.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Dessel, A., Bolen, R. & Shepardson, C. (2011). Can religious expression and sexual orientation affirmation coexist in social work? A critique of Hodge's theoretical, theological, and conceptual frameworks. *Journal of social work education*, 47:2, 213-234. <https://doi.10.5175/JSWE.2011.200900074>
- Eggebø, H., Stubberud, E., & Anderssen. (2019). *Skeive livsløp. En kvalitativ studie av levekår og sammensatte identiteter blant lhbtis-personer i Norge* (6/2019). Hämtat 2.maj,2020 från:https://bibliotek.buudir.no/BUF/101/skeive_livslop_en_kvalitativ_studie_av_levekar_og_sammensatte_identiteter_blant_lhbtis_personer_i_norge.pdf
- Ellingsen, I. T., Levin, I., Berg, B., Kleppe, L. C. (2015). *Sosialt arbeid*. Oslo: Universitetforlaget
- Eliassi, B. (2010). *A stranger in my homeland. The politics of belonging among youth people with Kurdish backgrounds in Sweden*. Sundsvall, Sweden: Mittuniversitetet, Institutionen för socialt arbete.

- Epstein, D., & Johnson, R. (1998). *Schooling sexualities*. Buckingham: Open University Press
- FO. (1967). *Yrkesetiske retningslinjer for sosionomer*. Hämtat den 2 maj, 2020 från: <http://https://www.fo.no/getfile.php/1311735-1585635696/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Foucault, M. (1973). *Galskapens historie i opplysningens tidsalder*. Oslo: Gyldendal.
- Grasmo, Hanne: *lhbt* i *Store medisinske leksikon* på snl.no. Hämtat den 2 maj, 2020 från: <https://sml.snl.no/lhbt>
- Harris, H. & Yancey, G. (2017). Values, dissonance and rainbows: Practice tips for christian social workers in a polarized world. *Social work & christianity*, vol.44,123-142
- Heider, F. (1958). *The psychology of interpersonal relations*. John Wiley and Sons, Inc.: New York
<https://doi.org/10.1080/19361651003799932>
- Hellesund, T. (2009). *Identitet på liv og død*. Oslo: Spartacus
- Hogde, D. (2005). Epistemological frameworks, homosexuality, and religion: How people of faith understand the intersection between homosexuality and religion. *Social Work*, 50 , 207-218.
- Hutchinson, G. (2010). *Samfunnsarbeid, mobilisering og deltakelse i sosialfaglig arbeid* (3.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser* (5.utg.). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- International federation of social workers, (2020). Hämtat den 2 maj, 2020, från: <http://ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Jenkins, D. & Johnston, L. (2004). Unethical treatment of gay and lesbian people with conversion therapy. *Families in society: The journal of contemporary social services*, vol. 85, 557- 561
- Malt, U. *sjelesorg* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hämtat 3. mai 2020 från: <https://snl.no/sjelesorg>
- Mattson, T. (2010). *Interseksjonalitet i sosialt arbete. Teori, refleksjon och praxis*. [Intersectionality in social work. Theory, reflexion and pratice]. Malmö, Sweden Gleerups.
- Miller, M. K., Clark., J. D. & Jehle, A. (2015). Cognitive Dissonance Theory (Festinger). *The Blackwell Encyclopedia of sociology*. <https://doi.org/10.1002/9781405165518>
- Opplæringsloven. (1998). Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa
- Rossi, L.-M. (2003). *Heterotehdas – Televisiomainonta sukupuolituotantona*. Krija: Gaudeamus.

- Røthing, Å & Svendsen, S. T. (2010). Homotolerance and heterosexuality as Norwegian values. *Journal of LGBT Youth*, 7:2, 147- 166.
- Shulman, L. (2003). *Kunsten å hjelpe – individer og familier*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Skau, G. M. (2013). *Mellom makt og hjelp – Om det flertydlige forholdet mellom klient og hjelper*. (4.utg). Oslo: Universitetsforlaget
- Stets, J. & Burke, P. (2000). Identity theory and social identity theory. *Social psychology quarterly*, vol. 63, 224- 237
- Støren, I. (2013). *Bare søk! Praktisk veileding i å gjennomføre en litteraturstude*. Cappelen Damm AS, 2013
- Svartdal, F. *kognitiv dissonans i Store norske leksikon* på snl.no. Hämtat 4. maj 2020 från: https://snl.no/kognitiv_dissonans
- Trondheim samtalesenter. (2020). Hämtat den 3. maj 2020 från: <http://www.trondheimsamtaler.no>
- Tozer, E. E., & McClanahan, M. K. (1999). Treating the purple menace: Ethical considerations of conversion therapy and affirmative alternatives. *The Counseling Psychologist*, 27, 722-742
- Turner, J. C., Michael, A., Hogg, Penelope J., Oakes, Stephen D. Reicher & Wetherell, M. (1987). *Rediscover the social Group: A Self-Categorization Theory*. New York: Basil Blackwell
- VG. (2019, 2 . november). *Homoterapi* [Videoklipp]. Hämtat från: <https://www.vg.no/spesial/2019/homoterapi/>
- Vetvik, E. (1978). Diakonhjemmets sosialskole – 10år. I Einar Vetvik (red) . *diasosprofil*. Oslo: Diakonhjemmets sosialskole
- Zahl, M-R. & Furman, L. (2005). Koblingen sosialt arbeid og religion/livssyn: - et tilbakelagt stadium eller del av et helhetssyn. *Nordisk sosialt arbeid*, vol 25, 98-110.

